

Frances Stark combineert het maken van beeldende kunst met een schrijvend bestaan. In haar scheppende rol, in de expositie die u nu betreden hebt, gaat ze een relatie aan met het publiek die mij vervreemdend aandoet.

De productie en presentatie van kunst zijn altijd onderhevig geweest aan evaluaties, herinterpretaties en herdefiniëringen uitmondend in vernieuwende presentatievormen.

Deze expositie heeft zich sterk laten beïnvloeden door een overzichtsboek van haar beeldend werk, uitgebracht bij de expositie door het Van Abbemuseum, verkrijgbaar in de shop. Om deze expositie als geheel en de werken afzonderlijk te benaderen, is niet alleen deze uitgave handzaam, maar zijn ook haar eerdere, geschreven uitgaven verhelderend. Door deze kunstproductie komt ze tot deze, volgens mij, vervreemdende presentatie.

‘The Achitect and The Housewife’

In haar essay ‘The Achitect and The Housewife’, beschrijft Stark een prettige, want down to earth, benadering van artistieke productie. Ze stelt hierin dat de site-specific benadering van het productieproces, zoals Daniel Buren dit inzette, definitief doorgang heeft gevonden. Zelf vind ze zichzelf als producerende kunstenaar terug in haar huis. Haar huis is haar atelier. Haar kunstenaarsbestaan is sterk door deze productielocatie geïnspireerd, alsook door haar schrijvend bestaan.

Wellicht dat deze insteek op het huis als vrouwelijk voorkomt. Toch proclameert ze geen over de top girl power: ‘Ah, feminism, that damned anachronism’, stelt ze. Wel poneert ze dat het vooral mannen zijn die vanuit ateliers of in harde, site specific situaties werken. Deze positie noemt ze de positie van de architect. De architect lost problemen op betreffende de materialiteit van een omgeving of van sociaal gedefinieerde behoeften (te lezen als geëngageerde kunst).

Vanuit haar huis bepaalt ze zich als ‘housewife’, als persoon die bezig is met gestructureerd beheer van haar huis en haar artistieke praktijk. Decoreren, voorbereiden, wassen, dingen opruimen en weer ter hand nemen: - the house not being a site of accumulating production but a site of a series of simultaneous productions which bear no evidence of productivity -.

Het huis, de locatie van de housewife, benadert ze als interieur. De locatie van de architect is een exterieure locatie. Eigenlijk, zo vind ze, zijn ook literaire activiteiten en filosofische activiteiten interieure aangelegenheden. Ray Monk, biograaf van Ludwig Wittgenstein, citeert Wittgenstein als hij filosofie aangemerkt als ‘tidying up a room’. Deze bron inspireert Stark.

Filosofie doet aan conceptuele analyse, brengt structuur aan in de werkelijkheid en daarmee is bovenstaande uitspraak -tidying up a room- interessant. Stark maakt hier geïnspireerd gebruik van. Ze gebruikt intertekstualiteit, verwijzingen naar teksten, als middel in haar kunstpraktijk. In haar kunstpraktijk ruimt Stark haar kamer op en gebruikt ze intertekstualiteit als stoffer en blik. Een huis representeert het karakter van een persoon. Wanneer het huis wordt opgeruimd evalueert de schoonmaker diens eigen culturele productie. De artistieke productie van Stark werkt sterk autobiografisch, illustratief stelt ze dan ook ‘the personal is the political’. Haar intertekstualiteit is dan ook sterk persoonlijk ingezet, het is haar politiek.

Flarden

Terug naar haar kunst. Toen ik de expositie voor het eerst bezocht, de werken bekeek, zag ik vooral veel tekstflarden, elegant en esthetisch maar zeker ook poëtisch in beeld verwerkt. Hier moet je van houden en ik houd van dit soort beeld. Toch kwam ik er niet achter wat ik er mee moest: wat is nou een motief, waarom verwerkt ze tekstflarden op deze wijze... Ook de suppoost wist het niet en zat te zoeken.

Ik kreeg, met dank aan conservator Philip Van den Bossche, de beeldcatalogus mee. Hieruit bleek dat er vele verwijzingen waren naar romans, naar het boek als fysiek object, naar de binnenkomst van songteksten in huiskamers... om kort te gaan: naar de receptie van tekst. Dit riep de vraag op waarom deze receptie dan word omgezet in een beeld? Waarom zet ze intertekstualiteit in? Ik

kocht het essay 'The Architect and The Housewife'. Hieruit maakte ik de genoemde insteek op: de persoonlijke politiek van huishoudelijk opruimen.

De expositie werkt vervreemdend. Stark werk immers niet toe naar een eindproduct, ze neemt en herneemt: ruimt op en maakt wat rommel. Als kijker moet je flarden aan bronnen kunnen toelaten: beeld, tekst etc.. Je moet je voelen alsof je op zaterdagochtend aan de tafel in de kamer gaat zitten om eens een boek uit je boekenkast te pakken wat je al lang aanstaart. Je moet produceren maar anderzijds, en dat maakt het vervreemd, niet toewerken naar productiviteit. Opruimen.

Blikveld

In het begin stelde ik dat haar benadering verfrissend was, want down to earth. Zo worden autobiografische elementen toegelaten, wat sympathiek voelt, maar is er ook ruimte tot verdieping. Je kunt blijven hangen in het beeld zonder productief te worden, maar je kunt ook een beeldboek ter hand nemen, of extra tekstboeken.

Uiteindelijk heb ik de expositie vooral bekeken aan de tafel in mijn huiskamer: daar bekeek ik de uitgave van het Van Abbemuseum en daar las ik het essay. Veel directe wijsheid heeft het me niet opgeleverd. Maar dat is een traditioneel oordeel, een oordeel vanuit de positie van de architect. Het gaat Stark immers niet om de materialiteit van de omgeving of de sociale condities van een omgeving. Met haar werkwijze laat ze het zichzelf en haar publiek toe een stapje terug te doen naar een menselijke maat: opruimen.

Succes met uw bronnen, succes met opruimen.

Freek Lomme, een bezoeker.

Freek Lomme is werkzaam als curator van your-space in het Van Abbemuseum, Nederland, en is directeur van 'productie label' Onomatopee. Tevens werkt Freek als redacteur van kunstjournaal De Kantlijn en schrijft hij voor diverse fora. Hij bracht een dichtbundel uit bij de Antwerpse uitgeverij Voetnoot.

www.freeklomme.com

www.onomatopee.net